Beeldvormende bijeenkomst over het Ontwerp WBP6 op 14 oktober 2026
Overzicht van tijdens de bijeenkomst gestelde technische vragen en antwoorden

Ruimte 1D1 | Waterketen en schoon water 2
Ruimte 1E5 | Ruggen, flanken en beekdalen 4
Ruimte 1E3 | Samenwerking 9
Ruimte 1E4 | Waterbewustzijn 13
Ruimte 1E1 | Overstijgende onderwerpen 16

Ruimte 1D1 | Waterketen en schoon water

Vraag: Op basis van welke criteria zijn voor sommige functies binnen het gebiedstype Ruggen wel expliciete waterkwaliteitsdoelen opgenomen (bijvoorbeeld landbouw) en voor andere functies niet (bijvoorbeeld industrie)?
***Antwoord**: De uitwerking van waterkwaliteitsdoelen verschilt per functiegroep en gebiedstype. Het WBP6 kent daarbij verschillende lijnen qua doel, aanpak en afwegingskader. Dit betekent dat de verschillende aanpakken per functie niet altijd één-op-één vergelijkbaar zijn. Industriële activiteiten vallen daarbij primair onder het thema Werk. Voor waterkwaliteit komt de rol van industrie daarnaast expliciet aan bod via het aanpassen van het influentbeleid en de aanpak voor (indirecte) lozingen op de afvalwaterketen, in de Programmalijn Schoon Water.*

Vraag: Waarom is de ambitie voor een vermindering van de regenwateraanvoer naar de RWZI met 15% niet als expliciete doelstelling of indicator in het WBP6 opgenomen?
***Antwoord**: Het WBP6 zet de huidige lijn voor afkoppelen voort en introduceert daarnaast een bredere blik rond anders omgaan met hemelwater. Er is daarbij gekozen voor sturing op de beleidsrichting, zonder hiervoor een afzonderlijke en specifieke indicator op te nemen.*

Vraag: Welke uitgangspunten hanteert het WBP6 ten aanzien van de afweging tussen centrale en decentrale waterketenoplossingen?
***Antwoord**: Het WBP6 legt niet vast of bestuur kiest voor centrale of decentrale oplossingen. Decentrale waterketenoplossingen vormen expliciet één van de bouwstenen voor de te kiezen transitiepaden van de waterketen van de toekomst. De mate en invulling hiervan wordt in de planperiode van WBP6 vormgegeven.*

Vraag: Welke rol heeft het instrument DRIN (Doelen-Resultaten-Inspanningen-Netwerk) gespeeld bij de totstandkoming van het WBP6?
***Antwoord**: DRIN heeft geen formele rol gespeeld bij de totstandkoming van het WBP6. De achterliggende principes sluiten wel aan bij de wijze waarop doelen, resultaten en inspanningen in het programma met elkaar zijn verbonden.*

Vraag: Is beoordeeld of de plan-m.e.r. die is uitgevoerd voor het Regionaal Water- en Bodem Programma (RWP) voldoende dekking biedt voor het WBP6, of bestaat er aanleiding voor een aanvullende milieueffectrapportage?
***Antwoord**: Uit de beoordeling blijkt dat het concept Water en Bodem Sturend zoals vastgelegd in het RWP inhoudelijk aansluit bij de beleidslijn van het waterschap en wij bovendien dezelfde indeling in watersysteemeenheden (rug, flank en beekdal) hanteren, is een afzonderlijke MER op programmaniveau niet noodzakelijk. Wel is het mogelijk dat specifieke verkenningen die binnen de WBP6 planperiode worden uitgevoerd ten behoeve van de bestuurlijke vaststelling van kaderstellende hydrologische uitgangspunten afzonderlijk MER-plichtig zijn.*

Vraag: In hoeverre bevat het WBP6 een expliciete keuze tot het hergebruik van effluent en op welke wijze zijn de gevolgen rond waterkwaliteit daarin meegenomen?
***Antwoord**: Het WBP6 zet in op een meer circulair watersysteem. Hergebruik van water en effluent geldt daarbij nadrukkelijk als gewenste ontwikkelrichting. Naast de bijdrage aan de waterbeschikbaarheid worden ook randvoorwaarden voor waterkwaliteit, verantwoordelijkheden en samenwerking meegewogen. Daarom voorziet het WBP6 eerst in verkenningen naar vraag en aanbod, de kwaliteitseisen van ontvangende functies en de benodigde governance. Op basis daarvan wordt bepaald welke vormen van hergebruik*

wenselijk en haalbaar zijn en via welk transitiepad deze duurzaam kunnen worden gerealiseerd.

Vraag: Hoe wordt binnen het WBP6 invulling gegeven aan de rol en verantwoordelijkheid van industriële lozers ten aanzien van waterkwaliteit?
***Antwoord**: Binnen het WBP6 wordt invulling gegeven aan de verantwoordelijkheid van industriële lozers via een combinatie van bronaanpak en bewustwording. Enerzijds gebeurt dit door het aanscherpen van het influentbeleid op de zuiveringen, en door het versterken van de aanpak van (indirecte) lozingen in de bredere afvalwaterketen. Anderzijds wordt ingezet op waterbewust handelen, waarbij bedrijven worden gestimuleerd hun eigen verantwoordelijkheid te nemen voor het voorkomen van emissies van schadelijke stoffen en het verminderen van hun impact op de waterkwaliteit.*

Vraag: Welke langetermijnvisie hanteert het WBP6 voor bronaanpak van verontreinigingen?
***Antwoord**: Het WBP6 zet in op het zoveel mogelijk voorkomen van emissies van schadelijke en milieuvreemde stoffen naar het watersysteem, waarbij bronaanpak het vertrekpunt vormt. De visie op lange termijn voor schoon water is dat er in 2050 geen milieuvreemde stoffen meer in het water aanwezig zijn. Hiermee wordt toegewerkt naar een steeds schoner en gezonder watersysteem.*

Vraag: Welke mogelijkheden zijn verkend om bij bronaanpak ook andere maatschappelijke partijen te betrekken, zoals zorgverzekeraars bij medicijngebruik?
***Antwoord**: In het WBP6 wordt breed ingezet op waterbewustzijn en verantwoordelijkheid voor emissies naar het watersysteem. Dat richt zich niet alleen op particulieren, maar nadrukkelijk ook op bedrijven en de zorg. Daarbij wordt voortgebouwd op bestaande initiatieven met partijen in de zorgketen, gericht op een zorgvuldiger gebruik van stoffen die risico's vormen voor de waterkwaliteit. Hoe ook andere maatschappelijke partijen, zoals zorgverzekeraars, hierbij kunnen worden betrokken, wordt later uitgewerkt.*

Vraag: Op welke wijze wordt de relatie tussen effluenthergebruik en de watervoorziening voor landbouw op de Ruggen in het WBP6 beschouwd en uitgewerkt?
***Antwoord**: In het WBP6 wordt onderzocht waar vraag en aanbod van water voor verschillende functies en gebiedstypen logisch met elkaar kunnen worden verbonden. Het WBP6 maakt hierin nog geen definitieve keuzes, maar biedt ruimte om op basis van nader onderzoek naar beschikbaarheid, kwaliteit en behoefte passende verbindingen uit te werken.*

Vraag: Welke afweging ligt ten grondslag aan de focus op de eigen infrastructuur binnen het WBP6 en hoe zijn potentiële bijdragen van externe waterstromen of voorzieningen van derden (zoals ziekenhuizen, bedrijventerreinen of sportlocaties), beschouwd als onderdeel van toekomstige waterketen- en hergebruiksconcepten?
***Antwoord**: De focus op de eigen infrastructuur en assets komt voort uit het feit dat deze al beschikbaar zijn en het meest directe aanknopingspunt vormen voor de ontwikkeling van een toekomstbestendige waterketen. Tegelijkertijd kijkt het WBP6 expliciet breder naar samenwerking met andere partijen, bijvoorbeeld via decentrale oplossingen. Potentiële bijdragen van waterstromen of voorzieningen van derden, zoals ziekenhuizen, bedrijventerreinen en sportlocaties, kunnen daarbij worden verkend.*

Ruimte 1E5 | Ruggen, flanken en beekdalen

Vraag (Bibian van Rijckevorsel, Natuurterreinen): Hoe verhoudt WBP6 zich tot het Grondwaterconvenant en wat is de afweging geweest om hier in WBP6 niet expliciet naar te verwijzen?
***Antwoord**: WBP6 bouwt inhoudelijk voort op het Grondwaterconvenant, ook al wordt het convenant niet expliciet genoemd. In het convenant is als eerste stap voor grondwaterherstel ingezet op verhoging van de grondwaterstanden. In WBP6 wordt een volgende stap gezet door te kijken naar het functioneren van het gehele watersysteem via ruggen, flanken en beekdalen. Alleen sturen op een specifieke grondwaterstandsverhoging is niet voldoende. Als bijvoorbeeld op de ruggen water wordt vastgehouden, maar in de beekdalen water snel wordt afgevoerd, worden de gewenste effecten niet bereikt. De uitgangspunten van het Grondwaterconvenant werken daarmee door in WBP6, maar worden breder benaderd vanuit het gehele watersysteem.*

Vraag (Bibian van Rijckevorsel, Natuurterreinen): Hoe werkt Howabo door in WBP6 en wat is de afweging geweest om dit programma niet (nadrukkelijker) te noemen?
***Antwoord**: De principes en uitgangspunten van Howabo werken door in WBP6, met name het uitgangspunt om water bovenstrooms zoveel mogelijk vast te houden. WBP6 kijkt echter breder dan hoogwaterbescherming alleen en richt zich op het functioneren van het totale watersysteem, voor zowel droge als natte perioden. Howabo blijft vanuit de huidige situatie een belangrijk programma in het kader van waterveiligheid en wordt in dat verband ook genoemd.*

Vraag (Bibian van Rijckevorsel, Natuurterreinen): “Natuur volgt peil”: wat houdt dat in, hoe ziet dit er in de praktijk uit?
***Antwoord**: Met ‘natuur volgt peil’ wordt bedoeld dat ook natuur zich moet aanpassen aan het natuurlijk functioneren van het watersysteem. Dat geldt ook voor andere functies, zoals landbouw en stedelijk gebied. Herstel van het watersysteem kan ertoe leiden dat gebieden natter worden. Daardoor kunnen bestaande natuurdoeltypen op bepaalde locaties niet meer passend zijn en kan aanpassing nodig zijn. Daarover zal afstemming met terreinbeheerders en de provincie nodig zijn.*

Vraag (Mari de Bijl, Water Natuurlijk): Is inzichtelijk voor hoeveel hectare natuur dit betekent dat aanpassing nodig is?
***Antwoord**: Nee, dat inzicht is op dit moment nog niet beschikbaar. WBP6 legt vooral de richting vast voor herstel van het watersysteem. Waar dit leidt tot veranderende waterstanden en welke gevolgen dat heeft voor specifieke natuurdoelen, zal per gebied moeten worden uitgewerkt. Pas in die gebiedsprocessen kan worden bepaald waar aanpassing van natuurdoelen of natuurbeheer aan de orde is.*

Vraag (Bibian van Rijckevorsel, Natuurterreinen): Wat is de reden dat er – naast natura2000-gebieden – geen andere natuurtypen onderscheiden in WBP6?
***Antwoord**: WBP6 maakt geen onderscheid naar afzonderlijke natuurtypen omdat het programma is opgebouwd vanuit het functioneren van het watersysteem. Het vertrekpunt is niet een specifiek natuurtype, maar de vraag wat het watersysteem nodig heeft op ruggen, flanken en beekdalen. Natura 2000 heeft daarbij een bijzondere positie vanwege de wettelijke verplichtingen die eraan verbonden zijn. De verdere uitwerking naar specifieke natuurdoelen vindt plaats in gebiedsprogramma's en uitvoeringsprojecten.*

Vraag (Maarten Dewachter, Water Natuurlijk): Wat is de afweging geweest om vooral de landbouw expliciet te benoemen en andere gebruikers van functies meer impliciet?

***Antwoord**: WBP6 richt zich op alle gebruikers van het watersysteem: wonen, werken, landbouw en natuur. Landbouw krijgt op sommige punten meer aandacht omdat de relatie met grondwatergebruik, bodemgebruik en watersysteemherstel direct zichtbaar is. Tegelijk bevat WBP6 ook doelen en maatregelen voor stedelijk gebied, bedrijven, natuur en de waterketen. De watertransitie is nadrukkelijk een opgave voor de hele samenleving en niet alleen voor de landbouw.*

Vraag (Maarten Dewachter, Water Natuurlijk; Martijn Tholen, Ongebouwd): Wat is de reden geweest om geen specifiek hoofdstuk op te nemen over extremen (waterschaarste en wateroverlast)?
***Antwoord**: WBP6 kiest ervoor om droogte en wateroverlast niet als afzonderlijke problemen te behandelen, maar als signalen van een watersysteem dat onvoldoende in balans is. Daarom is niet gekozen voor een apart hoofdstuk over extremen. Door het watersysteem centraal te stellen en in te zetten op infiltreren, vasthouden, vertragen en ruimte geven aan water, wordt tegelijkertijd gewerkt aan het verminderen van zowel droogte als wateroverlast. Extremen vormen daarmee een belangrijke onderlegger van het gehele programma en niet van één afzonderlijk hoofdstuk.*

Vraag (Wilma Wagenaar, VVD): Hoe verhoudt WBP6 zich tot bestaand beleid? Zijn er tegenstrijdigheden?
***Antwoord**: WBP6 bouwt voort op bestaand beleid, maar werkt de koers verder uit vanuit het onderscheid tussen ruggen, flanken en beekdalen. Veel huidig beleid geldt voor het hele beheergebied en sluit daardoor niet overal aan op deze gebiedsgerichte aanpak. Dat kan op onderdelen gaan schuren; waar daadwerkelijk tegenstrijdigheden bestaan en aanpassing nodig is, wordt in de eerste jaren van WBP6 onderzocht. Een deel van het bestaande beleid zal daarom naar verwachting inhoudelijk moeten worden aangepast. Dit kan leiden tot verschillende regels per watersysteemeenheid, die worden uitgewerkt in een aangepaste waterschapsverordening en ondersteunende beleidsregels.*

Vraag (Hanze Bakker, CDA; Jan Opschoor, 50PLUS): Wat is de reden dat het komen tot alternatieve waterbronnen voor beregening (op de koppen) geen plek heeft gekregen? Welke mogelijkheden zijn er hiervoor, naast de waterketen van de toekomst?
***Antwoord:** Binnen de 'waterketen van de toekomst' wordt onderzocht hoe effluent nuttig kan worden ingezet. De mogelijke bijdrage en de voorwaarden moeten nog worden uitgewerkt, mede omdat effluent in droge perioden ook van belang kan zijn voor natuur.*

WBP6 kiest primair voor herstel van het watersysteem en vermindering van grondwateronttrekking waar de impact het grootst is. Vanuit de transitiegedachte is het gewenste perspectief op de ruggen landbouw die zonder beregening kan, met gewassen die met droogte overweg kunnen. Alternatieve waterbronnen mogen niet leiden tot een nieuwe afhankelijkheid: bij langdurige en extreme droogte zou dan opnieuw veel water nodig zijn voor grootschalige beregening op de ruggen, terwijl dat water op hetzelfde moment ook nodig is voor natuur of andere kwetsbare functies. Meer infiltratie op de ruggen en beperken van onttrekkingen zal naar verwachting de grondwaterbeschikbaarheid op de flanken vergroten.

Vraag (Mark van de Ven, BBB): Verandert er iets in de verhoudingen binnen ons gebied (rug – flank – beekdal) door de indeling van de provincie te gaan gebruiken?
***Antwoord**: De verhoudingen in het watersysteem veranderen niet wezenlijk. De overstap naar de provinciale kaart leidt op onderdelen tot andere begrenzingen van ruggen en flanken, maar de onderliggende watersysteemlogica blijft hetzelfde. Er is bewust gekozen*

voor aansluiting bij de Brabantbrede indeling, zodat provincie en waterschappen vanuit dezelfde kaart werken.

Vraag (Mado Ruijs, Water Natuurlijk): Is verankering van de indeling in ruggen, flanken en beekdalen reëel?
***Antwoord**: Ja. De indeling is al opgenomen in het Regionaal Water- en Bodemprogramma van de provincie Noord-Brabant en vormt daarmee een bestuurlijk vastgesteld vertrekpunt. WBP6 sluit hier bewust bij aan, zodat provincie en waterschappen vanuit dezelfde watersysteemindeling werken. De verdere juridische doorwerking vindt plaats via de waterschapsverordening, beleidsregels en gebiedsgerichte uitwerkingen.*

Vraag (Wilma Wagenaar, VVD): Hoe ver reikt de rol van het waterschap in de sturing van de programmalijnen over ruggen, flanken en beekdalen?
***Antwoord**: Het waterschap is verantwoordelijk voor een gezond, veilig en toekomstbestendig watersysteem. WBP6 beschrijft welke richting daarvoor nodig is. De daadwerkelijke inrichting van gebieden gebeurt samen met andere overheden, inwoners, ondernemers en terreinbeheerders. Het waterschap brengt kennis, instrumenten en kaders in en maakt duidelijk wat het watersysteem nodig heeft, maar kan de transitie niet alleen realiseren.*

Vraag (Martijn Tholen, Ongebouwd): Hoe wordt omgegaan met de zones die het Rijk in 2027 vaststelt; hoe worden deze verwerkt in de definitieve versie van het WBP6?
***Antwoord**: WBP6 beschrijft bewust de principes en richting van de watertransitie en loopt daarmee niet vooruit op toekomstige Rijksbesluiten. Nieuwe nationale kaders kunnen worden meegenomen bij de verdere uitwerking van beleid, gebiedsagenda's en de vernieuwde waterschapsverordening. Daarmee blijft voldoende ruimte bestaan om nieuwe inzichten en regelgeving te verwerken.*

Vraag (Gerrit Verhoeven, CDA): Is het mogelijk om per gebied specifieke peilen vast te leggen?
***Antwoord:** Ja, maar niet overal. WBP6 gaat ervan uit dat vooral op de flanken ruimte ontstaat voor gebiedsgerichte afspraken over peilen. Daar kan, afhankelijk van de lokale situatie, worden gestuurd op een balans tussen water vasthouden, grondwater aanvullen en het voorkomen van wateroverlast. Op de ruggen ligt de nadruk vooral op grondwateraanvulling (vasthouden en infiltratie) en in de beekdalen op ruimte geven aan natuurlijke dynamiek, kwel en hogere waterstanden.*

Vraag (Bas Peeters, VVD): Wat wordt bedoeld met grondwatergestuurd peilbeheer?
***Antwoord**: In het WBP wordt gesproken over grondwatergestuurd peilbeheer. Daarmee wordt bedoeld dat op de flanken het peilbeheer in sloten en andere watergangen wordt afgestemd op de grondwaterstanden en de lokale omstandigheden. Waar mogelijk wordt hoog gestuwd om water langer vastgehouden om het grondwatersysteem aan te vullen, terwijl water ook kan worden afgevoerd wanneer overlast dreigt. Zo ontstaat een beter stuurbaar watersysteem dat zowel droge als natte perioden beter kan opvangen.*

Vraag (Hanze Bakker, CDA): Wat betekent het WBP6 voor de kerntaken van het waterschap en verandert WBP6 de interpretatie hiervan?
***Antwoord**: WBP6 verandert de kerntaken niet, maar wel de aanpak. Om ook in de toekomst voldoende water, schoon water en bescherming tegen wateroverlast te kunnen bieden, kiest het waterschap voor herstel van het watersysteem als uitgangspunt. Daarbij wordt sterker gestuurd vanuit de natuurlijke werking van ruggen, flanken en beekdalen. Zo wordt invulling*

gegeven aan dezelfde wettelijke taken, maar op een manier die beter aansluit bij de uitdagingen van klimaatverandering en toenemende ruimtedruk.

Vraag (Hanze Bakker, CDA): Wat betekent het WBP6 voor onze inwoners, waar vinden we dat terug in het WBP6?
***Antwoord**: Voor inwoners betekent WBP6 dat water en bodem meer richting gaan geven aan de inrichting van de leefomgeving. Dat draagt bij aan minder schade door droogte en wateroverlast, een aantrekkelijkere leefomgeving en een robuuster watersysteem. Tegelijk vraagt dit op sommige plekken ook aanpassingen in hoe we wonen, werken en omgaan met water. Waterbewust handelen en gezamenlijke verantwoordelijkheid krijgen daarom nadrukkelijk aandacht in het programma.*

Vraag (Mado Ruijs, Water Natuurlijk): Is er aanleiding om te veronderstellen dat in het zuiden van het gebied grootschalige klimaatbuffers nodig gaan zijn?
***Antwoord**: Nee. WBP6 gaat er niet vanuit dat grootschalige bovengrondse klimaatbuffers in het zuiden van het beheergebied de primaire oplossing zijn. De gekozen koers is om water zoveel mogelijk vast te houden waar het valt, te laten infiltreren op de ruggen en te benutten voor aanvulling van het grondwater. Daarmee wordt gewerkt aan herstel van het natuurlijke watersysteem en ontstaat een grotere en duurzamere watervoorraad dan met bovengrondse buffers alleen. Dat sluit aan bij de rol van de hogere zandgronden als brongebied van het watersysteem. Lokale waterberging kan wel onderdeel zijn van de aanpak, maar wordt altijd bezien in samenhang met het functioneren van het totale watersysteem.*

Vraag (Helen de Rooij, Partij voor de Dieren): Wat is de afweging geweest om op pagina 13 bij de landbouw niets op te nemen over uitspoeling van meststoffen?
***Antwoord**: De landbouwparagraaf op pagina 13 richt zich vooral op de relatie tussen landbouw en het functioneren van het watersysteem, zoals waterbeschikbaarheid, bodemkwaliteit en beregening. Dat betekent niet dat uit- en afspoeling van meststoffen onbelangrijk is. Integendeel, waterkwaliteit is één van de centrale opgaven van het WBP6. Daarom is ervoor gekozen dit onderwerp niet alleen aan landbouw te koppelen, maar breder op te nemen in de onderdelen over waterkwaliteit en de programmalijn Schoon en gezond water. Daar gaat het om alle bronnen van verontreiniging, waaronder uit- en afspoeling vanuit de landbouw. Het WBP6 kiest daarbij niet voor één specifiek landbouwmodel, maar voor het uitgangspunt dat grondgebruik en bedrijfsvoering moeten bijdragen aan de doelen voor waterkwaliteit en het watersysteem.*

Vraag (Brigide Kisters, VVD): Op welke aannames is gebaseerd dat de in WBP6 opgenomen aanpak voldoende is richting de doelen voor 2050? Wat is de reden geweest om niet te kiezen voor een breder pakket (naast landbouw)?
***Antwoord**: WBP6 gaat uit van de best beschikbare kennis over het functioneren van het watersysteem, maar erkent ook dat niet alles vooraf bekend is. Daarom is gekozen voor een lerende en adaptieve aanpak. De koers richting 2050 staat vast, terwijl onderweg wordt geleerd welke maatregelen het meest effectief zijn en waar bijsturing nodig is. Daarbij gaat het niet alleen om landbouw, maar ook om wonen, werken, natuur, waterkwaliteit en de waterketen.*

Vraag (Marlies van der Zanden, Ongebouwd): Op welke onderwerpen ontbreekt nog kennis om richting 2030 goed onderbouwde keuzes te kunnen maken? Zijn deze ‘blanco vlekken’ al concreet te duiden?
***Antwoord**: De richting is duidelijk, maar er zijn nog vragen over de meest effectieve inrichting van ruggen, flanken en beekdalen en de effecten daarvan op waterbeschikbaarheid, waterkwaliteit en grondgebruik. WBP6 gaat uit van een lerende*

aanpak. Als voorbeeld is genoemd hoe de flanken zo kunnen worden ingericht dat voldoende grondwater beschikbaar is, terwijl tegelijk wateroverlast bij hevige neerslag wordt voorkomen. De komende jaren worden daarom pilots, gebiedsprocessen en praktijkervaringen benut om deze kennis verder op te bouwen. De resultaten vormen de basis voor verdere aanscherping van beleid en regelgeving richting 2030.

Vraag (Mari de Bijl, Water Natuurlijk): In hoeverre heeft het WBP6 aandacht voor veenherstel en moerasbossen?
***Antwoord**: Veenherstel en moerasbossen passen goed binnen de richting van WBP6 omdat zij bijdragen aan water vasthouden, hogere grondwaterstanden, klimaatadaptatie en biodiversiteit. WBP6 kiest echter niet voor specifieke natuurtypen als doel op zichzelf. Waar veenherstel of moerasbossen bijdragen aan de doelen van het watersysteem, kunnen zij onderdeel worden van gebiedsgerichte uitwerkingen en uitvoeringsprojecten.*

Ruimte 1E3 | Samenwerking

Vraag (Marloes Jansen, BBB): Hoe is het participatieproces om te komen tot ontwerp-WBP 6 verlopen?
***Antwoord**: De participatie is goed, zorgvuldig en conform Plan van Aanpak verlopen. Voor verdere informatie en toelichting wordt verwezen naar het uitgebreide participatieverslag.*

Vraag (Frank Aarts, 50Plus): Kunt u toelichting geven op hoe de opbrengsten van de participatiesessies zijn meegewogen?
***Antwoord**: Ook voor deze vraag wordt verwezen naar het uitgebreide participatieverslag.*

Vraag (Frans Vriens, 50Plus): Werken jullie ook samen met andere waterschappen, ook op het gebied van innovatie? En in het kader van ontwerp-WBP6 – leren we van elkaar, trekken we samen op?
***Antwoord**: Ja. De Dommel werkt intensief samen met andere waterschappen en partners op het gebied van beleid, kennisontwikkeling en innovatie. WBP6 sluit aan bij Brabantbrede en landelijke ontwikkelingen en benut actief ervaringen uit andere gebieden en "zand-waterschappen". Tegelijk brengen wij ook onze eigen ervaringen in, zodat waterschappen van elkaar leren en waar mogelijk gezamenlijk optrekken.*

Vraag (Ria van Santvoort, AWP): In hoeverre heeft het waterschap invloed bij ruimtelijke ordening / nieuwbouwplannen van de gemeenten? Ook in het kader van water en bodem sturend (WBS). En hoe?
***Antwoord**: Als waterschap zijn we intensief betrokken bij ruimtelijke ontwikkelingen en project en vanuit gemeenten. We kijken veelal/bij voorkeur aan de voorkant tijdig mee. Er vindt interactie plaats. Het is aan initiatiefnemer om te zorgen dat plan kwaliteit heeft. zie ook art. 54 PvdD over gemeentelijke plannen. Zoals ook in WBP6 verwoord willen we nog meer worden betrokken bij het tot stand komen van omgevingsvisie/programma's zodat water en bodem sturend goed in het gemeentelijk beleid wordt geborgd. Vanuit proces Externe Planvorming wordt daar actief op ingezet vanuit de relatie.*

Vraag (Frans Vriens, 50Plus): Plannen lopen langdurig, soms wel 10 jaar. Daarbij verandert er veel in de tussentijd. Blijft het waterschap aan tafel – gevraagd of proactief?
***Antwoord**: Ja, waterschap zit en blijft intensief aan tafel, gevraagd én proactief. Mede als gevolg van WBP5, waarbij we extra capaciteit hebben geworven voor dit doeleinde. Vanuit proces Externe Planvorming onderhouden we deze intensieve contacten.*

Vraag (Marloes Jansen, BBB): Is het ontwerp-WBP6 ook gedeeld met degenen met wie er is samengewerkt? Zijn er ook reacties op gegeven?
***Antwoord**: Aan alle externen en interne collega's is het ontwerp-WBP6 toegestuurd (extra ten opzichte van participatieplan). Reacties op het ontwerp WBP6, dan wel op de toegestuurde tussenproducten hebben we niet ontvangen. Gedurende de laatste participatie sessies (september) is breed draagvlak geuit voor de koers van het WBP6 (90% versie). Inmiddels is er ook op verzoek een presentatie geweest bij Klimaatportaal regio Eindhoven. Daar werd het ontwerp WBP6 positief ontvangen.*

Vraag (Mirjam Bemelmans, Water Natuurlijk; Frank Aarts, 50Plus): Jongeren zijn geïnterviewd. Denk aan jongeren bij de HAS. Hoe zit het met jongeren in steden, zijn deze ook uitgenodigd? En ouderen? Wat is de samenstelling van de groepen?
***Antwoord**: Studenten van de HAS green academy zijn uitgenodigd voor deelname aan de participatiesessies. Zij vertegenwoordigen een brede groep jongeren, deels ook van stedelijke afkomst. Studies van de HAS richten zich naast landbouw ook op onderwerpen als*

Management van de Leefomgeving en Biologie. Daarnaast stonden diverse bijeenkomsten open voor inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere betrokkenen uit zowel stedelijk als landelijk gebied.
Tegelijkertijd is het betrekken van jongeren bij een strategisch beleidsdocument zoals WBP6 niet eenvoudig. De onderwerpen zijn vaak technisch, hebben een lange tijdshorizon en sluiten niet altijd direct aan bij de belevingswereld van jongeren. Om die reden is ervoor gekozen om onder meer via de HAS actief jongeren te betrekken. Het participatietraject was daarbij niet specifiek ingericht op leeftijdsgroepen zoals jongeren of ouderen, maar op een zo breed mogelijke vertegenwoordiging van perspectieven, belangen en gebiedskennis uit het beheergebied. De samenstelling van de deelnemersgroepen is beschreven in de verantwoordingsrapportage participatie.

Vraag (Bas Peeters, VVD): Veel gelezen over koplopers (zetten we in de spotlight/ zoeken we samenwerking mee). Waarom is hier voor gekozen? Hoe denken we het grote peloton mee te krijgen? [is er ook aandacht voor peloton].
***Antwoord**: Koplopers zijn koplopers omdat zij vooruitlopen op de ontwikkeling en al in een vroeg stadium de beweging naar de watertransitie maken. We zetten ons maximaal in om deze groep – het "peloton" zo groot mogelijk te maken, maar uiteindelijk blijft het aan iedere gebruiker om mee te bewegen of af te wachten. De ervaringen van koplopers zijn van grote waarde voor het ontwikkelen van haalbare kaders en het vormgeven van de transitie. Naarmate de tijd verstrijkt en de gestelde doelen dichterbij komen, neemt de ruimte voor maatwerk en vrijwilligheid geleidelijk af. Tegelijkertijd zal regulering een grotere rol gaan spelen. Het tempo waarin wordt toegewerkt naar een meer kaderstellende en normerende rol van de overheid, met een geleidelijke afbouw van de stimulerende rol, is een bestuurlijke keuze die door het nieuwe bestuur in aanloop naar de vaststelling van de waterschapsverordening moet worden gemaakt.*

Vraag (Bas Peeters, VVD): We stellen dat we gebieden inrichten a.d.h.v. stroomgebieden. Vaak pakken we andere opgaven erbij, deze kennen logischerwijs veelal andere grenzen. Waarom (vrij strak/stellig) gekozen voor indeling in stroomgebieden in ontwerp-wpb6?
***Antwoord**: Als we als waterschap initiatief nemen voor gebiedsgericht werken, dan heeft het de voorkeur om rekening te houden met de logische indeling van het watersysteem. Neemt niet weg dat we waar mogelijk aansluiten bij gebiedsinitiatieven van derden waar in sommige gevallen de begrenzing is bepaald vanuit andere factoren.*

Vraag (Maarten Dewachter, Water Natuurlijk): Ontwerp-WBP6 gaat uit van ‘water bodem sturend’ [WBS] met gevolgen voor gebruikersfuncties. In tekst zien we expliciet aandacht voor samenwerking met ZLTO, maar niet met andere branche organisaties, zoals natuurorganisaties of Brabant Water. Klopt dit?
***Antwoord:** Dat is in ieder geval niet zo bedoeld. Het is zeker geen bewuste keuze, we richten ons op een breed palet aan stakeholders. Hetgeen u noemt zijn voor de hand liggende / bestaande stakeholders.*

Vraag (Maarten Dewachter, Water Natuurlijk): Watergebruik en de samenwerking met BrabantWater. We krijgen Inzicht in wie onttrekt water voor welk doel. AB mist de doorkijk. Hebben jullie een beeld over verbetering van de informatiestromen met Brabant Water? Hoe kunnen we met overige waterbeheerders/watergebruikers (BrabantWater, KvK, RWS) eenduidig communiceren?
***Antwoord**: Het waterschap werkt intensief samen met Brabant Water, andere waterschappen, gemeenten, de provincie, Rijkswaterstaat en andere watergebruikers. Een belangrijk doel van WBP6 is om het inzicht in waterstromen, watergebruik en de effecten daarvan op het watersysteem verder te vergroten. Daarbij wordt ook ingezet op beter*

monitoren, datagedreven werken en het delen van kennis en informatie. Op basis daarvan kunnen waterschap en partners steeds meer vanuit een gezamenlijk beeld van het watersysteem handelen en communiceren. Tegelijk vraagt dit om verdere ontwikkeling in de komende jaren; het WBP6 beschrijft hiervoor de richting, terwijl de concrete uitwerking plaatsvindt in gebiedsprocessen, de programmalijnen en de samenwerking met partners.

Vraag (Simme Douwe Flapper, AWP): Op blz 28 van ontwerp WBP6 lezen we dat gemeenten bezig zijn met de ontwikkeling van een klimaattool. Is dit in samenwerking met WDD? En gebruiken de gemeenten dit ieder voor zich of werken ze onderling samen op dit vlak?
***Antwoord**: Gemeente Eindhoven heeft dit geïnitieerd en ontwikkeld. Zij werken daar inmiddels ook mee. Als waterschap vinden we dit een goede ontwikkeling, waarbij we wel samen met Eindhoven verkennen op welke wijze de tool kan worden geoptimaliseerd. Water dient voldoende prominent onderdeel uit te maken van de tool. Buurgemeenten van Eindhoven passen dit momenteel ook al toe. Als waterschap stimuleren we dit. Doel: uniforme toepassing in Brabant.*

Vraag (Bas Steunenberg, VVD): Het onderwerp ‘herstel van vertrouwen in de overheid’ wordt door VVD gemist in dit ontwerp. Herstel gaat verder dan betrouwbaar zijn. Wat is bedoel met de term ‘betrouwbare overheid zijn’.
***Antwoord**: De vier rollen die we benoemen/aanbieden – zoals uitgestoken hand, andere positionering – duiden we vanuit het gezonde vertrekpunt dat we een betrouwbare overheid dienen te zijn.*

Vraag (Bas Steunenberg, VVD): ‘Voor wat / hoor wat’ is iets wat ook raakt aan samenwerking – kan het kloppen dat dit er niet in staat?
***Antwoord**: Dat klopt. Voor wat, hoort wat is niet expliciet opgenomen als principe in het WBP6. Wel gaat het programma uit van samenwerking, stimulering van koplopers en ondersteuning van initiatieven die bijdragen aan de waterdoelen. De concrete uitwerking daarvan vindt plaats in uitvoeringsprogramma’s, gebiedsprocessen en regelingen.*

Vraag (Marlies van der Zanden, Ongebouwd): Samenwerking blz 11. ‘luisterend oor, warme hart’. Zien we niet terug in de rollen. Is er een rol denkbaar dat je dit terug laat komen? Dialooggestuurd samen leren?
***Antwoord**: In hoofdstuk 3 wordt aangegeven hoe het waterschap tegenstellingen overbrugt, belangen verbindt, luistert naar de omgeving, met een warm hart en rechte rug. De figuur laat zien dat samenwerken (inclusief leren van elkaar) hand in hand gaat met reguleren.*

Vraag (Gerrit Verhoeven, CDA): Zie je nog mogelijkheden om het eindpunt in 2050 beter te definiëren? [van belang voor het laten slagen van de samenwerking]?
***Antwoord**: Het ontwerp-WBP6 beschrijft een toekomstbeeld voor 2050, uitgewerkt langs de watersysteemeenheden ruggen, flanken en beekdalen en vertaald naar wonen en werken, landbouw, natuur en waterkwaliteit. Daarnaast geeft de watervisie een nadere verbeelding van hoe een toekomstbestendig watersysteem eruit kan zien. Het waterschap acht het eindbeeld daarmee voldoende richtinggevend voor de samenwerking met partners. Tegelijk geldt dat de exacte uitwerking per gebied samen met gebiedspartners wordt ingevuld, omdat de weg naar 2050 niet overal hetzelfde zal zijn.*

Vraag (Marloes Jansen, BBB): Zijn industrie en evenementenorganisaties (denk aan festivals) ook betrokken in participatiesessies voor ontwerp wbp6?
***Antwoord**: Brede doelgroepen zijn genodigd. Ook partijen als bedrijven en partners zijn*

aangehaakt, zoals bijvoorbeeld de samenwerkingpartner waarmee we bij het festival Decibel (Hilvarenbeek) samen werken met innovatie op hergebruik van urine.

Vraag (Marlies van der Zanden, Ongebouwd): Zijn er met deelnemers van de participatiesessies afspraken gemaakt over het vervolg van de participatie – hoe komen we hier op terug?
***Antwoord**: Er zijn afspraken gemaakt over de invloed van de participatie, ze zijn op de hoogte gebracht van voortgang en ontwerp-WBP6 is actief toegestuurd. Participatie is in dit stadium formeel afgerond. Zienswijzen zijn mogelijk bij de inspraakprocedure.*

Vraag (Marlies van der Zanden, Ongebouwd): Gebiedstafels niet expliciet terug in ontwerp-wbp6 (pag 12, en pag 26). Waarom is dat?
***Antwoord**: Het Ontwerp – WBP6 is koersdocument, strategisch document. De gebiedstafel is specifiek een middel. Het betreft een pilot waar we van kunnen leren. Het is wel een concreet voorbeeld waar we reeds als pilot mee zijn gestart in lijn met het gedachtegoed van WBP6 waar we van kunnen leren.*

Ruimte 1E4 | Waterbewustzijn

Vraag (Chris Tönnissen, PRO; Corinne Aerdts, Water Natuurlijk): Hoe kan de waarde van water beter tot uitdrukking komen in het drinkwatertarief?
Antwoord: *Prijsprikkels kunnen bijdragen aan meer waterbewustzijn. Wanneer watergebruik financiële gevolgen heeft, ontstaat een extra stimulans om zuinig met water om te gaan. Drinkwater is momenteel relatief betaalbaar, waardoor deze prikkel beperkt is. Het waterschap stelt echter de drinkwatertarieven niet vast. Beïnvloeding kan daarom vooral plaatsvinden via samenwerking, lobby en beleidsafstemming met provincie, Rijk en drinkwaterbedrijven.*

Vraag (Bas Steunenberg, VVD): Welke andere prikkels dan financiële prikkels kunnen worden ingezet om waterbewustzijn te vergroten?
Antwoord*: Waterbewustzijn vraagt om een combinatie van instrumenten. Naast financiële prikkels gaat het om communicatie, educatie, sociale normen en regelgeving. Door inwoners, bedrijven en organisaties bewust te maken van de gevolgen van hun gedrag ontstaat meer draagvlak voor verandering. Het Waterbeheerprogramma biedt hiervoor een kader.*

Vraag (Albert van Selst, BBB; Corinne Aerdts, Water Natuurlijk): Hoe wordt voorkomen dat schadelijke stoffen in het watersysteem terechtkomen, hoe maak je mensen bewust dat ze de juiste producten kopen?
Antwoord*: Het uitgangspunt is dat vervuiling zoveel mogelijk aan de bron wordt voorkomen. Veel schadelijke stoffen bereiken het watersysteem via consumentenproducten, huishoudens en medicijngebruik. Bewustwording over de effecten van aankoop- en gebruiksgedrag kan bijdragen aan een betere waterkwaliteit. Daarnaast blijft landelijke regelgeving voor producenten een belangrijk instrument om het gebruik van schadelijke stoffen terug te dringen. Ook hier heeft het waterschap geen directe invloed op. Eerder is al een motie aangenomen op dit thema waardoor het waterschap al een lobby richting de Unie van Waterschappen heeft opgezet.*

Vraag (Bas Steunenberg, VVD): Worden stimuleringsmaatregelen geëvalueerd en beëindigd wanneer deze onvoldoende effect hebben?
Antwoord: *Ja. Stimuleringsmaatregelen worden periodiek geëvalueerd op hun bijdrage aan de gestelde doelen. Wanneer een regeling geen aantoonbaar effect heeft, ligt aanpassing of beëindiging voor de hand. Daarbij wordt ook gekeken naar de oorzaak van beperkte resultaten. Soms ligt dit niet aan de maatregel zelf, maar aan de toegankelijkheid, uitvoerbaarheid of bekendheid van de regeling.*

Vraag (Anneke Sprong, CDA): Welke rol speelt onderwijs bij het vergroten van waterbewustzijn?
Antwoord*: Onderwijs wordt gezien als een belangrijke basis voor waterbewustzijn. Door al op jonge leeftijd kennis te maken met waterbeheer, waterkwaliteit en klimaatadaptatie ontstaat meer begrip voor de waarde van water. Binnen het Waterbeheerprogramma wordt daarom ingezet op educatie, gastlessen, praktijkgerichte activiteiten en samenwerking met onderwijsinstellingen.*

Vraag (Simme Douwe Flapper, AWP): Hoe worden inwoners meegenomen in de watertransitie richting 2050?
Antwoord*: Het vergroten van waterbewustzijn vraagt om gerichte communicatie die aansluit bij verschillende doelgroepen. Jongeren, agrariërs, bedrijven en inwoners hebben ieder een eigen informatiebehoefte. Daarom wordt ingezet op maatwerk, praktijkvoorbeelden,*

visualisaties, ambassadeurs/bondgenoten vanuit de eigen doelgroep en communicatie die duidelijk maakt wat veranderingen betekenen voor de leefomgeving en het dagelijks gebruik van water.

Vraag (Albert van Selst, BBB)
Welke rol spelen gemeenten, bedrijven en maatschappelijke organisaties bij het vergroten van waterbewustzijn?
Antwoord: *De watertransitie vraagt om samenwerking tussen overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners. Gemeenten, bedrijven en andere partners kunnen bijdragen door waterbewust handelen te stimuleren en innovatieve oplossingen toe te passen, zoals waterhergebruik, regenwateropvang en klimaatbestendige inrichting. Het waterschap faciliteert deze samenwerking en stimuleert kennisuitwisseling. Partners hebben vaak veel directere toegang tot bepaalde groepen in de samenleving. Voor het vergroten van waterbewustzijn zijn daarom deze organisaties essentieel.*

Vraag (Anneke Sprong, CDA): Waarom is registratie van grondwaterputten belangrijk in relatie tot waterbewustzijn?
Antwoord*: Registratie van grondwaterputten vergroot het inzicht in gebruik en gebruikers. Hierdoor kunnen toezicht, communicatie en voorlichting beter worden georganiseerd. De registratie maakt het mogelijk om gerichte informatie te verstrekken over verantwoord grondwatergebruik. Dit draagt bij aan duurzaam beheer van de beschikbare watervoorraden.*

Vraag (Anneke Sprong, CDA): Wanneer worden communicatie-, lobby- en onderwijsstrategieën verder uitgewerkt?
Antwoord*: In de eerste jaren van de planperiode van WBP6 wordt een communicatie-, lobby- en onderwijsstrategie verder uitgewerkt. Het Waterbeheerprogramma beschrijft de strategische koers richting meer waterbewustzijn.*

Vraag (Pim van Benthem, PRO): Zijn er maatregelen of opties die nu niet in het WBP6 staan waar het bestuur of de politiek nog een afweging over kan maken?
Antwoord*: Het Waterbeheerprogramma 6 beschrijft de strategische koers voor de komende jaren en bevat maatregelen die naar verwachting aantoonbaar bijdragen aan de watertransitie en uitvoerbaar zijn binnen de beschikbare middelen. Bij de verdere uitwerking kunnen bestuur en politiek aanvullende keuzes maken of nieuwe maatregelen toevoegen. Daarbij worden effectiviteit, haalbaarheid, draagvlak, capaciteit en de gevolgen voor andere prioriteiten steeds in samenhang afgewogen. Het is aan het bestuur om op basis van goed voorbereide adviezen de koers te bepalen.*

Vraag (Judith Lammers, PvdD): Hoe worden raadsleden bereikt en betrokken bij waterbewustzijn?
Antwoord*: Gemeenteraden zijn een belangrijke partner bij de watertransitie. Daarbij kan worden gedacht aan bestuurlijke bijeenkomsten, regionale samenwerking, kennisdeling en communicatie die aansluit bij lokale ruimtelijke en maatschappelijke vraagstukken. Afgelopen jaren hebben we ervaring opgedaan met het organiseren van bijeenkomsten voor raadsleden. Dit heeft geleid tot veel positieve reacties en feedback*.

Vraag (Ria van Santvoort, AWP): Op welke manier wordt de voortgang van waterbewustzijn gemonitord?
Antwoord*: De voortgang wordt gevolgd via de monitoring van het Waterbeheerprogramma. Daarbij wordt gekeken naar het bereik van activiteiten, deelname van doelgroepen en de bijdrage aan de doelen van de watertransitie. Op basis van evaluaties kunnen maatregelen worden voortgezet, aangepast of vervangen.*

Vraag (Ria van Santvoort, AWP): Er is geen jeugdbestuurder meer. Op welke manier worden jongeren betrokken?
***Antwoord**: Jongerenparticipatie blijft een belangrijk onderdeel van het vergroten van waterbewustzijn. Er wordt onderzocht hoe een jongerenberaad of vergelijkbare participatievorm kan bijdragen aan een structurele betrokkenheid van jongeren. Daarnaast wordt ingezet op samenwerking met onderwijsinstellingen, jongerenorganisaties en projecten waarin jongeren actief kunnen meedenken over water- en klimaatvraagstukken. Deze aanpak biedt ook inzicht in effectieve manieren om jongeren te bereiken.*

Vraag (Helen de Rooij, PvdD): Wordt gebruik gemaakt van externe deskundigheid of moeten alle activiteiten zelf worden uitgevoerd?
***Antwoord**: Niet alle kennis en expertise hoeft binnen de eigen organisatie aanwezig te zijn. Voor verschillende opgaven wordt nadrukkelijk samengewerkt met gemeenten, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, marktpartijen en andere overheden. Waar specialistische en of gebiedskennis nodig is, kan deze externe deskundigheid worden ingezet. Daarbij wordt telkens afgewogen welke taken het waterschap zelf uitvoert en welke activiteiten beter door partners of externe experts kunnen worden ondersteund of uitgevoerd. Deze samenwerking draagt bij aan een effectieve inzet van juiste kennis, capaciteit en middelen*

Ruimte 1E1 | Overstijgende onderwerpen

Vraag (Gerrit Verhoeven, CDA): Is de watertransitie afdoende om wateroverlast en watertekort voor natuur op te vangen?
***Antwoord**: De watertransitie is noodzakelijk om de gevolgen van zowel wateroverlast als watertekort voor natuur structureel te beperken. Door water bovenstrooms langer vast te houden, meer te infiltreren, de grondwatervoorraad aan te vullen en de afvoer te vertragen, wordt het watersysteem robuuster en neemt de verdroging van natuurgebieden af. Tegelijk kunnen extreme natte en droge perioden niet volledig worden opgevangen. Per gebied blijven daarom aanvullende maatregelen, passende natuurdoelen, monitoring en bijsturing nodig. De watertransitie verkleint de risico's aanzienlijk, maar sluit een restopgave niet uit.*

Vraag (Gerrit Verhoeven, CDA): Hoe wordt de waterbalans gerealiseerd in een omgeving waarin stedelijk gebied zo manifest aanwezig is?
***Antwoord**: De waterbalans wordt niet gerealiseerd ondanks de aanwezigheid van stedelijk gebied, maar juist door ook het stedelijk gebied onderdeel te maken van de oplossing. In gebieden waar verstedelijking dominant aanwezig is, ligt de nadruk op het vasthouden, bergen en hergebruiken van water, het verminderen van versnelde afvoer en het vergroten van de sponswerking van de leefomgeving.*
Dit vraagt onder meer om maatregelen zoals het afkoppelen van hemelwater, infiltratievoorzieningen, vergroening van de openbare ruimte, waterbergende voorzieningen en een klimaatbestendige inrichting van nieuwbouw en herstructureringslocaties. Daarnaast wordt ingezet op het beperken van verdere verharding en het benutten van kansen voor waterberging binnen de bestaande stedelijke ruimte.
De mate waarin een gebied kan bijdragen aan de waterbalans verschilt per watersysteemeenheid. Daarom kiest WBP6 voor een gebiedsgerichte aanpak: iedere functie en ieder gebied levert een bijdrage die past bij de mogelijkheden van het lokale watersysteem. In sterk verstedelijkte gebieden zal niet altijd dezelfde bijdrage mogelijk zijn als in landelijk gebied, maar ook daar geldt dat ontwikkelingen in balans moeten worden gebracht met de beschikbaarheid van water en de beperkingen van het watersysteem.
Zo wordt de waterbalans een gezamenlijke opgave van zowel het landelijk als het stedelijk gebied.

Vraag (Gerrit Verhoeven, CDA): Is de opgave voor gemeenten duidelijk?
***Antwoord**: De richting is duidelijk: gemeenten vervullen een belangrijke rol via de ruimtelijke ordening, hun gemeentelijke watertaken en de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. WBP6 vormt de basis voor bestuurlijke afspraken. Gemeenten blijven verantwoordelijk voor hun eigen plannen; het waterschap ondersteunt met kennis, data, kaders en inhoudelijke onderbouwing. Omdat de concrete opgave per gemeente verschilt, wordt deze in de eerste jaren van de WBP6-planperiode per gemeente nader uitgewerkt.*

Vraag (Marlies van der Zanden, Ongebouwd): Wat is al vastgesteld beleid en waarover moet nog besluitvorming plaatsvinden?
***Antwoord**: De koers uit WBP5 en de vastgestelde handelingsperspectieven vormen het bestaande beleidsmatige uitgangspunt. WBP6 bouwt hierop voort en benoemt de vervolgstappen die nodig zijn om het einddoel voor 2050 te bereiken*.

Vraag (Marlies van der Zanden, Ongebouwd): Zijn de ruggen als brongebied aangemerkt?
***Antwoord**: Ja. De ruggen worden benaderd als brongebieden van het watersysteem. Daar ligt de nadruk op het vasthouden en infiltreren van water, het aanvullen van de*

grondwatervoorraad en het beperken van onttrekking en versnelde afvoer. Daarmee wordt de basis gelegd voor een robuuster systeem op de flanken en in de beekdalen.

Vraag (Vincent Lokin, Natuurterreinen): Kan het WBP een meer kwantitatieve ambitie bevatten, eventueel bij de tussentijdse uitwerking?
***Antwoord**: Waar voldoende kennis, betrouwbare gegevens en sturingsmogelijkheden beschikbaar zijn, worden doelen en indicatoren zo concreet en meetbaar mogelijk geformuleerd in het WBP6. Niet alle langetermijndoelen kunnen op dit moment echter al volledig SMART worden uitgewerkt. De eerste jaren staan daarom in het teken van kennisopbouw, monitoring en het voorbereiden van keuzes. Naar verwachting is rond 2029 voldoende inzicht beschikbaar om doelen en indicatoren verder te kwantificeren, de koers waar nodig aan te scherpen en bestuurlijke bijsturing mogelijk te maken.*

Vraag (Marlies van der Zanden, Ongebouwd): Gaat het WBP voldoende in op wateroverlast en piekbuien?
***Antwoord**: Ja. Wateroverlast en piekbuien zijn nadrukkelijk onderdeel van WBP6, maar niet als afzonderlijk thema. WBP6 kiest ervoor om wateroverlast en droogte te benaderen als uitingen van een watersysteem dat onvoldoende in balans is. Daarom ligt de nadruk op maatregelen die piekafvoeren dempen én water langer beschikbaar houden, zoals infiltreren op de ruggen, water vasthouden op de flanken en meer ruimte geven aan water in de beekdalen. Daarmee wordt gewerkt aan een watersysteem dat beter bestand is tegen zowel droge als natte periodes. Tegelijkertijd kunnen extreme buien ook in een robuuster watersysteem nog steeds tot wateroverlast leiden. Daarom blijven crisisbeheersing, waterveiligheid en een heldere verdeling van verantwoordelijkheden belangrijk.*

Vraag (Maarten Dewachter, Water Natuurlijk): Hoe krijgen we urgentie en noodzaak bij burgers tussen de oren?
***Antwoord**: Waterbewustzijn is een afzonderlijke programmalijn in WBP6. Deze programmalijn richt zich op een maatschappelijke omslag: van weten naar doen, van korte termijn naar lange termijn en van afhankelijkheid naar zelfredzaamheid. Het uiteindelijke doel is een samenleving waarin waterbewust handelen net zo vanzelfsprekend wordt als afval scheiden, energie besparen of verkeersveilig gedrag vertonen. Het draait dus om gedragsverandering; kennis over water en de dagelijkse keuzes van inwoners, bedrijven en organisaties zijn van belang.*
Het gaat ook over zelfredzaamheid: het vermogen van inwoners, bedrijven en organisaties om zelf maatregelen te nemen en verantwoordelijkheid te dragen voor de gevolgen van veranderende wateromstandigheden. De opgave is groter dan het waterschap; klimaatverandering vraagt ook om aanpassingsvermogen van andere partijen.

Vraag (Maarten Dewachter, Water Natuurlijk): Wat zegt het WBP over crisisbeheer?
***Antwoord**: Het WBP heeft primair een strategisch karakter en richt zich op de maatschappelijke opgaven rond watertransitie, systeemherstel en klimaatadaptatie. Regulier crisisbeheer maakt onderdeel uit van de dagelijkse operationele taakuitoefening van het waterschap en wordt daarom slechts beperkt in dit plan behandeld.*
Daarbij maakt het WBP6 onderscheid tussen structurele waterschaarste en acute crisissituaties. Structurele tekorten vragen om maatregelen gericht op herstel van de waterbalans, een robuuster watersysteem en het terugdringen van de watervraag. Bij acute tekorten wordt gehandeld binnen de bestaande wettelijke kaders, vastgestelde verdringingsreeksen, crisisafspraken en noodmaatregelen. Op die wijze vullen de strategische koers van het WBP en de operationele crisisaanpak elkaar aan.

Vraag (Simme Douwe Flapper, AWP): Is de aandacht voor droogte in evenwicht met de andere onderwerpen?
***Antwoord**: Droogte vormt een kernonderdeel van WBP6 en is verweven met de ambitie om te komen tot een duurzame waterbalans. Dit komt onder meer terug in het vasthouden en infiltreren van water, het verminderen van onttrekkingen en het herstellen van de waterhuishouding op ruggen en flanken. De aanpak van droogte en wateroverlast staat daarbij niet los van elkaar: maatregelen die water langer vasthouden in het gebied dragen zowel bij aan het beperken van droogteschade als aan het dempen van piekafvoeren bij hevige neerslag.*

Vraag (Jos Kuppens, VVD; Bibian van Rijckevorsel, Natuurterreinen): Op welke wijze wordt de gebruiker verleid om water op te slaan?
***Antwoord**: De watertransitie slaagt mede dankzij inspirerende praktijkvoorbeelden van koplopers. Deze voorlopers laten zien wat mogelijk en haalbaar is en leveren daarmee waardevolle inzichten voor het stapsgewijs ontwikkelen van realistische kaders, instrumenten en regelgeving. Ook na 2030 blijven koplopers van groot belang. Daarom biedt het waterschap ruimte en ondersteuning aan initiatieven die bijdragen aan de transitie en helpen de mogelijkheden en grenzen van het toekomstige watersysteem in beeld te brengen.*
Het wenkend perspectief is een watersysteem waarin iedere druppel zo lang mogelijk wordt vastgehouden, benut en hergebruikt. Dit vraagt primair om herstel van de sponswerking van bodem en landschap, meer infiltratie op de ruggen, het vergroten van grondwatervoorraden, tijdelijke waterberging en een slimmer gebruik van beschikbaar water. Zo ontstaat een robuuster systeem dat beter bestand is tegen zowel droogte als wateroverlast.
Om gebruikers in staat te stellen hieraan bij te dragen, zet het waterschap in op samenwerking, kennisdeling, financiële ondersteuning, voorbeeldprojecten, passende verdienmodellen en duidelijke gebiedsgerichte afspraken. Daarmee worden de randvoorwaarden gecreëerd om de transitie haalbaar, aantrekkelijk en uitvoerbaar te maken voor een groeiende groep deelnemers.

Vraag (Frans Vriens, 50Plus): Bevat het WBP een prioritering voor de verdeling van water, bijvoorbeeld een verdringingsreeks voor grondwater?
***Antwoord**: De landelijke verdringingsreeks geldt wettelijk primair voor de verdeling van oppervlaktewater bij (dreigende) waterschaarste, en is op grond van artikel 7.13 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) niet direct landelijk verplicht voor grondwater. Provincies kunnen echter via de omgevingsverordening regels of een rangorde voor grondwater instellen.*
Het WBP6 bevat geen expliciete verdringingsreeks voor grondwater. Wel kiest het programma duidelijk voor bescherming en herstel van het watersysteem als leidend principe. Grondwateronttrekkingen worden stapsgewijs beperkt, vergunningen herzien en functies moeten zich aanpassen aan de beschikbare water- en bodemsituatie. De verdere uitwerking van prioritering bij waterschaarste en grondwatergebruik zal plaatsvinden via grondwaterbeleid, vergunningverlening en de nieuwe waterschapsverordening.

Vraag (Martijn Tholen, Ongebouwd): Wat is het doel voor de grondwaterstand en hoe worden mensen meegenomen in doelen per deelgebied?
***Antwoord**: WBP6 formuleert geen generiek doel in de vorm van één vaste grondwaterstand voor het hele of een (onder)deel van het beheersgebied. Het uitgangspunt is dat de gewenste grondwaterstand wordt bepaald door de ligging in het watersysteem (rug, flank of beekdal) en het natuurlijke functioneren daarvan.*
Gebruikers worden via meerdere sporen meegenomen in de overgang naar een watersysteem waarin gebruik volgt peil steeds meer het uitgangspunt wordt. Daarbij staan bewustwording, samenwerking, ondersteuning en gebiedsgerichte uitwerking centraal.

Het waterschap zet in op het vergroten van het waterbewustzijn, zodat gebruikers inzicht krijgen in het functioneren van het watersysteem, de gevolgen van klimaatverandering en de noodzaak van een duurzaam evenwicht tussen waterbeschikbaarheid en watergebruik. Daarnaast worden gebruikers actief betrokken bij de uitwerking van maatregelen en gebiedsprocessen.

Vraag (Wilma Wagenaar, VVD): Kan duidelijker worden gemaakt dat de kernwaarden niet meer overal leidend zijn?
***Antwoord**: De kernwaarden van het watersysteem blijven onverminderd van kracht, maar de beleving van wateroverlast zal veranderen naarmate de overgang wordt gemaakt van peil volgt gebruik naar gebruik volgt peil. Gebruikers die vasthouden aan het principe van peil volgt gebruik kunnen daardoor eerder sprake zien van overlast. Binnen de nieuwe benadering juist wordt uitgegaan van het functioneren binnen de natuurlijke randvoorwaarden van het watersysteem en een daarbij passend gebruik.*
Het spoor waterbewustzijn heeft als doel gebruikers mee te nemen in deze verandering. Door kennisdeling, bewustwording en een helder handelingsperspectief ontstaat meer begrip voor de noodzaak van de transitie en de gevolgen daarvan voor het gebruik van de leefomgeving. Zo groeit geleidelijk het besef dat niet het watersysteem zich aanpast aan het gebruik, maar dat gebruik steeds beter wordt afgestemd op wat het watersysteem duurzaam kan dragen.

Vraag (Veerle Slegers, Water Natuurlijk): Hoe worden alle betrokkenen bij het WBP meegenomen?
***Antwoord:** De participatie is volgens het participatieplan verlopen (zie verantwoordingsrapportage). Medewerkers van het waterschap, inwoners, bedrijven, agrarische ondernemers, kennisinstellingen, natuurorganisaties, regionale en nationale overheden hebben op verschillende manieren hun kennis, ervaringen en ideeën ingebracht. De opbrengst van deze participatie is teruggekoppeld via de publicatie van de notitie Rode Draden, het contourendocument en de verantwoordingsrapportage participatie. Daarmee is inzichtelijk gemaakt hoe de ontvangen inbreng de basis is geweest voor de totstandkoming van het ontwerp WBP6.*
Het huidige algemeen bestuur stelt de koers voor de periode 2028-2033 in ontwerp vast. Vervolgens wordt het ontwerp ter inzage gelegd en doorloopt het de inspraakprocedure in overeenstemming met de Omgevingswet.
Parallel aan de verwerking van zienswijzen loopt het traject 'burgerberaad'. Als deze op tijd geïnstalleerd en op vlieghoogte is gebracht wordt deze ingezet in de besluitvorming van ontwerp naar definitief WBP6.

Vraag (Veerle Slegers, Water Natuurlijk): Zijn naast ZLTO andere gesprekspartners uit de landbouw betrokken en in beeld?
***Antwoord:** Ja. Naast ZLTO zijn ook individuele agrariërs, vertegenwoordigers van andere agrarische belangenorganisaties, gebiedspartners, agrarische collectieven, ketenpartijen en kennisorganisaties betrokken. Een brede vertegenwoordiging van de agrarische sector is belangrijk om verschillende perspectieven, ervaringen en belangen mee te nemen. Zo ontstaat een evenwichtiger beeld van de opgaven en kansen binnen de watertransitie en kunnen maatregelen beter aansluiten bij de praktijk in het gebied.*

Vraag (Bibian van Rijckevorsel, Natuurterreinen): Gaat het WBP in op technische oplossingen voor het droogteprobleem?
***Antwoord:** Technische oplossingen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het aanpakken van droogte, bijvoorbeeld door water tijdelijk te bergen, water te hergebruiken, infiltratie te bevorderen of water slimmer te verdelen en te sturen. Het WBP kiest echter*

bewust voor een aanpak die in de basis is gericht op het herstellen van het natuurlijke watersysteem en het vergroten van de sponswerking van bodem en landschap. Technische maatregelen worden daarbij gezien als een waardevolle aanvulling, maar niet als vervanging van bronmaatregelen. De meest duurzame oplossing ligt in het beter vasthouden van water waar het valt, het verminderen van afvoer en het afstemmen van functies op de mogelijkheden van het watersysteem. Per gebied wordt beoordeeld welke combinatie van natuurlijke, ruimtelijke en technische maatregelen het meest effectief, haalbaar en toekomstbestendig is.